

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 „ 50 „
Helyben na. noz aordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 „ 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, június 4.

A primás autonómiája.

A magyar kath. egyház biboros feje kötelességének élénk tudatában körlevelet intézett papjaihoz és hiveihez, amelyben az autonómiai választásoknál követendő elveket adja, állapítja meg és a mi várva-várt önkormányzatunknak jogkörét vonalozza körül.

Ez a főpásztori levél arra van szánva, hogy irányt adjon abban a chaotikus zavarban, mely e kérdés megoldásának mikéntje körül fenforog.

Nem tudjuk mennyiben fog sikerülni e cél elérése, annyi azonban bizonyos, hogy az itt lerakott elvek, megadott tanácsok és utasítások megérdemlik, hogy minden katolikus a magáévá tegye azokat; mert az autonómia egyrészt érintetlenül hagyná a kath. egyház Istentől kapott és így az emberek által eretnecség nélkül meg nem változtatható szervezetét, másrészt a kath. világi hiveknek oly tárgy jogkör biztosítana egyházunk ügyeibe, amint csak a mi isteni hierarchiánk mellett megadható.

*

Ami a primási levélnek az autonómiai választásokra vonatkozó utasításait illeti, az teljesen megegyez a mi, már közölt és ismertetett álláspontunkkal.

A biboros főpap »hívó, vallását ismerő és gyakorló katolikus férfiakkal, akiknek katolikus volta nemcsak keresztlevelekből, vagy saját hangoztatásukból, hanem életükből tűnik ki« akarja szervezni a

magyar katolikusok autonómiáját. Ennélfogva óva inti papjait és hiveit, hogy olyanra ne szavazzanak, akik »valamely titkos társulatnak a tagjai . . . mert hisz nem volna-e különös és botrányos, ha azok lennének az egyházi autonómia szervezői, kik nyílt ellenségei az egyháznak, ellenségei a vallásos szellem ápolásának és terjesztői a vallási közönyösségnek.«

Mi erre vonatkozólag a múlt vasárnapi számunkban ezeket irtuk:

»Olyanokat válasszunk, akiknek van józan judiciumuk és hitük és ami itt fő: tudják a kis katekizmust; akik függetlenek a mindenható államtól és azért nem félnek e Jupiter tonanstól; akik megtisztelő bizalmi állásukban strébereként nem a maguk hasznát, hanem az egyház érdekét fogják irányelvnek tekinteni.«

Más-más szavak, de ugyanazon lényeg, óhaj!

*

Az autonómia röviden megrajzolt jogkörét, illetőleg is csak helyeseltjük a hercegprimás tervét. Annál nagyobb jogkör egyházunk alkotmányának sérelme nélkül csakugyan nem adhatunk a világi elemnek, de kevesebbet sem vélünk helyesnek adni, mert különben önkormányzatunk a többi felekezetéhez képest egy élet, erő és hatáskör nélküli szervezetté lenne.

És minő ez a kontemplált hatáskör?

A hercegprimás abból indul ki, hogy a kath. egyház szervezete Istentől van, nem úgy, mint a protestáns szekták szervezete; ennélfogva míg az utóbbiak hivaikkal együtt dogmáikat időről-időre változtathatják, — mint ahogy a magyar

protestánsok az új házasságjog életbelépésekor szept. 30-áról okt. elsejére viradóra kitörölték hittanukból a »cultus disparitas« akadályát és ők akik még szept. 30-án érvénytelennek tekintették a protestánsnak zsidóval kötött házasságát, okt. elsején már nem csak helyesnek tartották, de templomaikban is megáldották, — addig a kath. egyházban sem a zsinat, sem a pápa nem alkothatnak új hitágazatokat.

Azután »Krisztus az ő egyházában a kormányhatalmát egész teljességében a püspökökre bízta« és nem a világiakra; ennélfogva míg a többi felekezetek adhatnak hiveiknek jogot egyházuk kormányzati, liturgiai és fegyelmi ügyeiben, addig ezek a jogok nálunk kizárólag az egyházi kormányhatalmát: a z isteni hierarchiát illetik meg.

»Ez lévén az egyház alkotmányának sarkatétele, az egyházi autonómia az egyházban semmiféle egyházkormányzati jogot vagy hatalmat nem igényelhet, valamint a legcsekélyebb befolyást sem követelheti a hittan tanítására, a szentségek kiszolgáltatására, az isteni tiszteltet, a papi és szerzetesi nevelésére.

Hanem az autonómiai hatáskör tartalmát csakis azon jogok alkotják, — amelyeket 1. Ő Felsége az ugynevezett apostoli vagy főkegyura jog címén miniszteriuma által gyakorol, a mennyiben e jogok gyakorlatát — az állami legfőbb felügyeleti és ellenőrzési jog fenntartása mellett — az autonómiai testületre bízni jónak találja;

2. azon ügyek, melyek intézésére a püspöki kar által delegálható;

3. azon jogok, melyekkel azt az állam felruházta.

Mig tehát a többi hazai egyházak fe-

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Nro 117.

Pötzel E. után Dr. Margitai.

A belvárosnak egy ugynevezett vendéglő-kertjében magános úr ült kései ital mellett. Fáradtan pislogott néhány gázlámpa csak ritkán hallatszott be az utcáról egy egy kocsi robogása, a gyalogjárók léptei pedig, hamar elvesztek az álmos csendességbe. A poros oléander mögött amely egy bánatos cipruszal egyetemben képezte a kert összes flóráját, keresztet a kellner fiú földözött, hogy némi előleget élvezhessen az alvásból, mely oly szűken szokott kimérve lenni a szegény teremtek számára. Mivel azonban a fizető kellner, ha ha alva találta a fickót rendesen nagy vigyázattal a szódásüveget ragadta meg s nyitott szájába fecskendezett vele áldozatjának, a fiú meglepetés ellen egy asztalkendővel védte magát, betakarva ezzel arcát, fejét. A magános vendég ügyet se vetett rá, mely gondolatokba volt elmerülve. Nagy üveg bor állott előtte melyből dicséretes buzgalommal huzzott egyet-egyet. Jó ital volt s mást talán föl is vidított volna, azonban hősünk arca minden korty után komorabbá vált. Egyedüliségének terhe alatt sokat szenvedhetett. Az üres székek az asztal körül azokra emlékeztették őt, kikkel néha néha el-el mulatta az estét, most azonban mind a hegyek közt csatangolnak

vagy a sós tengeri levegőben gyűjtenek új erőt újabb szomjasághoz.

Tulajdonképpen nem az agglegények diszes sorából való volt; hiszen rég megházasodott már. Azonban az uralkodó szokáshoz képest a férj tulajdonképpen csak »téli király«. Nyáron egész udvara cserben hagyja hogy mellék-uralmat alapítsanak a vidéken. Ha tehát a férj azon boldogok közzé tartozik akiknek munkaidéje három négy óra, akkor külön szobácskát rendeznek be számaira a naphtalinnal telt lakásban, aztán ő lássa mire megy ügyefogyottságban. Elő lény nem lakik vele, kivéve a naphtalin daczára megmaradt molyokat. Mindössze a házmesterné várja. Im az ilyen embert nevezzük »szalmaözevegnek« mely szó bizonyára onnan eredt hogy tulajdonképpen szalmafejú mind az aki, özeveggé hagyja magát tenni — tisztesség nem esik szólni.

Vendégünk is ily méltatlan állapotban sajnargott. Hiába alkalmazta ellenszerül e csöndes ivást a föltámadó mélabu ellen. Mint »szabad« ember mindég legyőzhetetlen ellenszenvvel küzdött a korezmából való hazamenetel ellen. Elismert ágy kerülő s éjmadár volt. A házasság kigyógyította őt e bajból, Nyáron azonban »vissza-esett«, mert neje mindég visszatartotta őt a magányba még pepig olyan »minősített« magányba amilyent az agglegénység nem ismer. Ugyan melyik szobaasszony engedi meg magának hogy nyáron falura menjen. De föltéve az esetet hogy megtenné, nem hagyna-e hátra valami oly szolgálatkész lelket, a legszigorubb

ideiglenes és örök büntetésekkel fenyegetve őt, a szoba-úrnak panassza lenné? Nem, soha sem volt még szobaasszony oly mnrészt hogy ott hagyja szobaurát olyan csufosan ahogy azt a feleség szokta tenni. E nyilatkozattal főleg azon derék szobaasszonyoknak tartozunk akik. tisztes korukhoz képest minden titkos férjhezmeneteli gyanu fölött állanak.

Magánosunk tehát nyaranként »visszaesett« Ugyanezt az ágy-iszonyt érezte nyaranta mint legény korában. És ilyen hangulatban egyedül! . . . az üvegre függesztett szemekkel képzeletében kipingálta magának a hazamenés minden viszonyait. Amint az összes utcában bolyong amint hazatért a ház elé, melynek ablakai csukvók, kettő kivételével, melyek kitarják szárnyaikat, mintha tárt karokkal várnák őt. Bosszusággal nézi a házmestert is, aki kaput nyit, aztán álmosan visszatámaszkodik s eloltja a gyertyát. Mégis volt egy ember e holt házban! No de most egyedül van, egyetlen az egész épületben. Ha valami belopódzott gézengúz leütné őt a lépcsőn, senki sem hallaná sóhaját, ha fönn szobájában szélütés érné, senki nem segítne rajta! Vannak olyan nyavalyák, amelyek minden előjel híján egyszerre ragadják meg az embert, s verik la lábáról, anélkül, hogy mozdulhatna, vagy hangot adhatna. Szinte látja magát, ágyán, kétségbeesetten várva a reggelt.

Hiába várja a házmesterné kopogását; reméli, hogy hosszas hallgatása nyugtalanítani fogja azt, hogy lakatosért megy. Azonban közel távolban semmi nesz. Nyolcz kilencz, tíz óra

lekezeti alkotmányuknál fogva jogot adhatnak hűveiknek a hit és erkölcsanai, egyházkormányzati, liturgiai és egyházfegyelmi, valamint vagyoni, iskolai és személyi kinevezési dolgaikra nézve; addig egyházunk isteni szervezetem miatt az autonómiának jogköre csak a világi vonatkozású ügyekre: vagyonkezelés, iskolák feletti felügyelet és nagyobb javadalmakra való kijelölésre terjedhet ki.

Egyébként ez a hercegprimás által tervbe vett hatáskör teljesen megegyez a hetvenedik kongresszusi elaborátum 2 §-ában kontemplált következő jogkörrel: »A kath. autonómia hatásköre, a személyi kinevezési ügyekben, a köznevelés terén, a kath. egyházi és iskolai javak és alapítványok tekintetében s általában fogva a magyarországi kath. egyház világi vonatkozású összes ügyeiben, kiterjed mindazokra, mik a szoros értelemben vett hittani, egyházkormányzati, liturgiai s egyházfeljelmeli dolgok körén kívül, az egyházi és világi hűveket egyaránt érdeklik.«

*

A magyar kath. egyház biboros feje tehát a hetvenedik kongresszus többségének a terve szerint óhajtja szervezni a a katolikusok önkormányzatát. Ennek a többségnek a mi püspökünk volt egyik vezérszónoka, ha tehát most a hercegprimás erre az álláspontra helyezkedik, akkor örömmel konstatálhatjuk, hogy a magyar kath. egyház két vezéralakjának véleménye, autonómiánkat illetőleg teljesen azonos.

És a mi az ő véleményük, az a miénk is. Mi nem habozunk kimondani, hogy önkormányzatunk szervezésében a főpapikart ismerjük el legelső és legilletékesebb faktornak.

De elismerés illeti a magyar kath. egyház fejét azért is, mivel utasításával elejét vágta annak, hogy olyan elem verődjék össze a szervező-gyűlésre mint a

hetvenedik kongresszus kisebbsége volt, amely nem átalította a pápai primátus és csalatkozhatatlanság, a celibatus és syllabus stb. ellen kirohanásokat intézni.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 4.

Ünnepe volt ma képviselőháznak. Mert ünnepnap az, mikor Apponyi Albert kigyult árczal, a meggyőződés és lelkesedés hangján szól a magyar képviselőkhöz. Szavának varázsa alatt állott s a jobb oldal mély feszült figyelemmel, mélyságes csendben hallgatta. Annál megkapóbban impozánsabban nyilatkozott meg az egész baloldal lelkesedése. Minden mondatára elementaris erővel tört ki a taps és éljenzés, minden szavát áhítatos figyelemmel hallgatták. És amikor befejezte a képviselők felugráltak feltartóztatlanul, dörgött a taps, hangzott az éljen. Hiába függesztette fel Szilágyi az ülést — nem lett vége az ülésnek. A képviselők percekig helyeiken maradtak és tapsoltak. Tapsaikba belevegült az ujságírók óvációja is, akik megfellekedve a ház tilalmáról, viharos tapssal és éljenzéssel mondtak köszönetet Apponyinak.

Apponyi beszéde elején konstatálta, hogy a kormány minden érvét összetörte az ellenzék. Plósz államtitkártól várta, hogy újabb érveket hoz fel; de ebben is csalódott. Plósz egyszerűen merész volt — egyéb semmi.

És már itt kitört a tetszés és taps, melynek ezután vége se akart szakadni. »Szabadság nincs felelősség nélkül és felelősség nincs szabadság nélkül.«

»A gondolat fölött való bíráskodásra a hatalom nem képes, ha a gondolatot magát meg nem hallgatja.« Ez a gondolat önkormányzata, mely a szabadsajtó tulajdona.

»Nem a véletlen dolga, hogy a 48-diki törvények kifejezték a 18-ik §-t, hanem tisztában voltak a sajtószabadsággal s a nagy elv megvalósítására törekedtek.«

»Ez volna a nagy idők ránk hagyott örökségének javítása? Ezt, mint a beteg gyógyítás helyet megölni; a jelen mizériái miatt a jövő reményeiről lemondani.«

És végül keserűen szólott a mai szomorú közszellemről.

Duljon ez a közszellem, ameddig dulhat, de intézményeit ne vessük márványba, kőbe. Ne emeljünk 97-ikki törvényhozást, hanem tartsuk fenn a 48-diki törvényhozást.

Leirhatatlan az a hatás, mely beszédje nyomában keletkezett. Valósággal körülzárták Apponyit a képviselők percekig ovációnálták majd hogy vállukra nem kapták.

— A karzatról Apponyi felesége könnyes szemmel nézett le az ujjongó tömegre. Nem értett a beszédből semmit, de látta érezte, amit az ő ura mondott, az nemzete igazi érzelme, legforróbb vágyainak kifejezése.

* * *

A képviselőház mai ülése délelőtt fél 11 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Gróf Teleky Sándor, Molnár Antal, Lakatos Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Bárány Dezső, Lukács László, Erdély Sándor.

A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik.

Elnök: Bemutatja Szatmármegye közönségének kérvényét, hogy a megyei tisztviselők nyugdíjába a millenniumi év háromszorosan számítassék be.

Bemutatja a fiumei kereskedelmi és iparkamara kérvényét a közraktárak ügyében.

Lukács László pénzügyminiszter bemutatja a cukoradóról szóló 1896. évi XIX. t. cz. hatályának meghosszabbításáról s továbbá az 1888. évi XXV. t. czikknek az 1897/8-iki szesztermelési időszakra való alkalmazásáról szóló törvényjavaslatot.

Következik a napirend: A bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása.

Dr. Nagy Sándor: Azt mondja, hogy elfogultak azok, akik a sajtószabadságot féltik a törvényjavaslattól. Ő is barátja a hazafias, a derék sajtónak, de nem látja annak szabadságát úgy megtámadva, mint az ellenzék.

A sajtó utján elkövetett magánbecsületiségekről szól ezután. Azt akarják-e —

— senki sem jön... Irgalmas ég, elfelejtette kidugni a zászlócskát! Tudniillik egy papirzászlócska a megállapított jel a házmesterné számára, hogy megjelenjék lakásán. E jel nélkül egyszer fölkeltené őt irgalom nélkül már hatar, másszor meg aludni hagyná akármeddig! Föl akar ugrani — lehetetlen. Dühöng kifárad, megadja magát, s türelmesen várja — halálát...

»36 órája!« mintha ezt mondta volna egy közönyös hang. »Hát nincsenek hozzátartozói, hogy ilyen hosszú ideig segítség nélkül hagyják?«

A vendég fölhaltotta az utolsó poharat, s föluggott. »Nem«, morgott, elhalaványodva saját rémképeitől »nem alszom többé az eldugott ketrecben, ahonnan az ördög minden feltűnés nélkül elvihetne, ha arva való lennék. Fogadókba megyek, még ma, rögtön! Fizetni gyorsan...«

Az elaludt kellerfiu fölriadt s fölkiáltott, mert első ijedtségében az elébe kötött asztalkendő miatt azt hitte, hogy megvakult, mire a fizetőskellner lerántotta róla a serviettét, talán néhány szál haját is vele, s félreismerhetetlen mozdulattal figyelmeztette, hogy legközelebb mégse kerüli el a szódát. Méltányos haragjában a szigorú férfiú több rendbeli erőszakot követett el az összeadás alaptörvényei ellen.

* * *

Egy szép tiszta nyári reggel sokkal gonoszabb képzelődéseket is napfényes semmiségbe foszlalt, mint aminők magános hűsűnket gyötörték az éjszakán. Midőn kinyitotta szemét, mert a fogadóbeli, szoba ablakainak hiányos zsalugaterein áthatoló szúró napsugarak kényszerítették őt erre, kissé megzavarodva és szégyen-

kezve gondolt gyöngeségére. Hogy is lehetett már az, hogy csaknem félt kis gyerek módjára, egyedül maradni a sötét szobában? Nagyon sokat kellett innia s csakugyan egy kissé pusztá volt a feje még ekkor is. Hirtelen fölkapkodta ruháit s reggeliért csöngetett. Kényelmes volt a dolog abba nem volt kétség. Mily fényesre pucizva találta cipőit az ajtó előtt, mily hamar megkapta a reggelit, míg máskor korgó gyomorral kellett megvárni a házmesterné nem egészen gyanútalan kiszolgálását; mily barátságos jó reggelt kívánt a csinos szobalány! Hát még a nyomó-csöngettyű a falon, melylyel akár éjjel is csöngethetett egyszer a szobapincérnek, kétszer a szobalánynak, háromszor a szolgának! Aztán meg jobbról balról szomszédjai voltak, az egyik ugyan egy hortyogott akár egy viziló ami egy kissé zavarta, de annál jobban erősítette a biztonság érzetét. Vajjon nem jó lenne itt maradni?

De nem; önmaga előtt is el kellene pírulnia, hogy férfi léteire ilyen gyáva, A tegnapi nap bizonyára kiválasztott rossz hangulatu nap volt, mely egyhamar nem tér vissza. Napvilágnál szemlélve a dolog szinte megfoghatatlannak látszott előtte, hogy borzadhatott annyira az egyedüllétől. Mivel pedig különben is szükséges volt egyetmást elhozni lakásából, számlát kért s a legjobb hangulatban hazaindult.

Otthon is vidám reggeli szellő, hűvös levegő töltte be a szobát, mely éjjel lopodzott be a nyitott ablakon, a csipkefüggönyökön pedig napvilág játszott. Bozont barátságosabb volt itt mint a dohos fogadó szobába, melynek szönyege olyan kopott, függönyei porosak voltak, a éjjeli szerények pedig különös illata volt.

Saját ágy; saját mosdóeszközök a nem üres beszéd, nem bolondság. A többi butorok is oly hívogatók oly kényelmesek bizalmasak. Perse gyertyavilágnál sokszor hosszasan nézte ezeket, s azt találta, hogy hidegen élettelenül, kellemtelenül merednek rá. Talán nem lenne minden oly kellemtelen, ha mécesest égetne éjjente, miatt e fölött gondolkozik kopogást hallott. Minthogy jelző-zászlaját nem dugta ki, nem lehetett a házmesterné. De hát ki látogatta meg ily korán? Bizonyára valami koldus, kéregető, valami pumpoló ismerős, vagy más efféle nem szívesen látott vendég. Hirtelen levetette cipőit, s lábbujjhegyen kiment a nappali szobába.

A mint a »kinéző« ablakcskát kinyitotta, a meglepetés kiáltása röppent el ajkairól, s a következő pillanatban neje karjai közt temett.

»Fanny, kincsem, szívem, angyalom!« kiáltá a viszontlátás csókjainak pauzáiban, »jó csillagod vezetett haza, Beh derék egy asszony vagy. No ezt már szeretem!«

— Óh úgy aggódtem érted, kezdé Fanny asszony, mikor megint magához tért s három csomagtól, egy kosárkától s egy táskától megzsabadult. Tudod olyan rosszat álmodtam felőled, mintha valami szerencsétlenség ért volna, úgy hogy nem volt nyugtom, míg vasutára nem ültem. No hál' Istennek, hogy az egész csak ostobaság s hogy jól megy dolgod. Elég vig vagy szalmaözvegy létedre. Mit is panaszkodol mindig ha kijössz?

— De angyalom, minden csak azért van, mert te is itt vagy. Máskor mindig keservet fujok az emberi nyomorúság bombardonján. De mondd csak reggeliztél már?

— Természetes, hanem te álomszuszék

ugymond — hogy a magánszemélyek becsülete kiszolgáltatassék a sajtó embereinek. Szerinte magának a tisztességes sajtónak is kötelessége a javaslat mellett küzdeni. (Ellentmondások balról s nagy mozgás.) A javaslatot általánosságban elfogadja.

Makkfalvay Géza: Az esküdtzéki intézményt bátran nevezhetjük a sajtószabadság biztosítékának. Megmenti a sajtót a kormányhatalmak zaklatásától s ennek az eredményeit tapasztalhattuk mostanában is. A sajtónak is vannak kinövésai s ezért verődött össze egy ellenséges tábor, amely azt írta zászlójára, hogy meg kell rendszabályozni a sajtót. Ez a főfogás nagyon téves. A fattyuhajtásokat le kell vágni, de magát a fát tövestől kivágni végtelenül nagy hiba lenne. A törvényjavaslat a magánbecsületsértéseket kiveszi az esküdtzékek hatásköréből, arra való hivatkozással, hogy a sajtó sok visszaélést követ el. A javaslat legtovábbra sem felel meg a követelményeknek, amikor társadalmi állások szerint rendeli el a bíróságokat. Kérde ezután, hogy szabad a köztestviselőt másként elbírálni, mint a többi közönséges embert. Példákkal bizonyítja, hogy milyen téves a miniszter álláspontja, amikor a magánbecsületsértéseket kiveszi az esküdtzékek hatásköre alól.

Nem képes sehogy sem arra a következtetésre jutni, amire az igazságügyminiszter jutott, mert ő a javaslatban a sajtószabadság korlátozását látja. Gyakran tapasztaljuk, hogy magánemberek követnek el olyan dolgokat, amelyek melyek érintik a közérdeket. Ott vannak a rendjelvásárlások, viczinális vasutak stb. Nagyon sok olyan ember van közéletünkben, akiket tisztességtelen üzelmeik miatt ki kellene lökni a társadalomból. Ezek ellen egyetlen eszköz a szabadsajtó, mert csak ez képes üzelmeiket felderíteni s őket az erkölcsi törvények ítélőiténél kiszolgáltatni. A javaslatot nem tekintheti egyébnek, mint a szabadsajtó elnyomásának.

Rohamosan közeledünk a rendőrállam felé; a választási szabadságot eltörölték, a bírói függetlenség kincse, eddig csak a sajtószabadság van érintetlenül s most el akarja nyomni a hatalom. A javaslatot általánosságban nem fogadja el. (Zajos éljenzés balról, a szónokot többen üdvözlék.)

Plósz Sándor: Arra hivatkozik, hogy már a 48-iki törvények sem engedtek meg magánbecsületsértési esetekben a bizonyítást. A javaslat — ugymond — nem rossz nyomdokokon jár, amikor a magánbecsületsértést kiveszi

az esküdtzékek hatásköre alól. Vitatkozik Hódossyval s tévesnek mondja azt a véleményét, hogy a közérdeket érintő vétségek az esküdtzékek hatáskörébe utaltassanak. A bírói függetlenséget ő nem félti. A javaslat ellenzői nem is annyira bizalmatlanok a bíróságok iránt, hanem túlságosan bizalmasok az esküdtzések iránt. Nem hiszi azt, hogy a tisztességes sajtót ez a javaslat alterálná. Ezért a javaslatot elfogadja.

Gróf Apponyi Albert: Nem csekély várakozással jött a mai ülésre. Ennek az oka az volt, hogy nagyszabású vita folyik a Házban napok óta a 16. § körül, amelyben a szónokok nagy része a sajtószabadság veszélyeztetését látja. A javaslat védelmezőinek csaknem összes érvei megdőlték, összetörték. Nem maradt a mesterkélte okoskodásokból semmi. Azért jött várakozással a mai ülésre, mert Plósz Sándor államtitkártól várta, hogy az összetört érvek helyett újakat hozzon fel. De ebben a tekintetben alaposan csalódott. (Igaz, ugy van, baloldalon.) Az államtitkár ur kísérletet tett arra nézve, hogy a javaslatnak ezt az intézkedését a 48-iki törvény intencziójának védelme alá helyezze. Az államtitkár bizonyítékul éppen azokat a szempontokat hozta fel, amelyekkel a javaslat ellen érvelni legjobban lehet. — Azt mondta az államtitkár ur, hogy a 48-iki törvény nem akart magánügyeket és nem magánembereket a sajtónak kiszolgáltatni. 1848-ban annak az intenczióknak, amelyeket czéloztak, a törvényben kifejezést is tudtak adni. (Igaz, ugy van.) Az államtitkár ur állítása nagyon merész volt, de a merészségen túl több elismeréssel nem lehet neki adózni. (Ugy van! Taps és éljenzés a baloldalon.)

Nem vonja kétségbe az államtitkár s a miniszter jóhiszeműségét, de ime konfuzióba jöttek s ennek kell betudni az egész javaslatot. Ez a miniszter urnak szubjektív menése lehet. Egy érveléssel akar foglalkozni, amelyet Zsigárdy mondott, hogy az elkövetett bűntettek minősége szerint kell az illetékességet megállapítani.

Ezt az érvelést nagy meglepetéssel fogadta. Minden cselekmény megváltoztatja a természetét, ha sajtó útján követték el s ez az ember társulási ösztönének legfényesebb bizonyítéka. Ennek a társulásnak nincs külső jellege, de meggyőződéseket alkot, amelyek elterjednek, törvényszerűségeket állít, amelyek megítélik a becsületet, vagy a megvetést. A szellemek nagy társadalmának nem szabad emancipálni magát ez ítélőszék alól.

Sokat foglalkoztak azzal, hogy lehet-e, szabad-e megadni a szabadságot ennek az osztálynak, amelyet azonban a szabadságtól megfosztani sohasem lehetett. Szabadság nincs felelősség nélkül s viszont felelősség szabadság nélkül. (Zajos helyeslés és taps balról.)

A javaslat abban a hibában szenved, hogy egyoldalú álláspontra helyezkedik az az intenczió, hogy az esküdtzések nem képesek eléggé megvédeni a sajtószabadságot. A gondolat fölötte való bíráskodásra a hatalom nem képes magának a gondolatnak meghallgatása nélkül. Ez a gondolatnak az önkormányzata, amely a szabad sajtónak tulajdona. (Nagy tetszés és taps baloldalon.)

Nincs szabadság önkormányzat nélkül és viszont nincs sajtószabadság a gondolatnak önkormányzata nélkül. Az is intencziója volt a törvényjavaslatnak, hogy jobban vigyázzon magára a sajtó. Ez már elrettentés s a büntetőjoggyakorlat által soha sem lett elismerve ez a rendszer. (Igaz, ugy van.)

Ha valaki becsületében sértetett s bíróság elé fordul; abban áll az elégtétele, hogy a sértő bezárassék.

Nem a bűnösség kimondásában áll az elégtétel. A bíró ezután is kifogja mondani a bűnösséget, de a közvélemény azt mondja, hogy szegény bíró, kénytelen volt a törvény rideg betűihez ragaszkodni. Ennél sokkal jobb az esküdtzéki ítélet. (Igaz, ugy van.)

Egy esküdtzéki ítélet helyre állítja az erkölcsi rendet. Nem a véletlen okozta, hogy a 48-iki törvényalkotói kifejezték a 16 §-t, hanem, hogy tisztában voltak a sajtószabadsággal s a nagy elv megvalósítására törekedtek. (Zajos helyeslés és taps balról.)

Ha mi a közszabadság megsértéséről beszélünk általánosságban, azt mondja rá a tulajdonos, hogy frázis, míg ha egyes eseteket hoznak fel, azt mondják, hogy az kivétel. (Zajos tetszés és helyeslés balról.)

Az utóbbi idők közszellemének irányzata nagyon rossz hatással van közéletünkre. A kormány azt czélozza, hogy ejtsük el azokat az intencziókat a nagy időknek, amelyek a mai idők rossz irányzatára nem kedvezők. Ez annyi volna, mint megölni a szabadságot és szankcionálni a téves, a rossz irányt. Ne csináljunk ezért 97-iki törvényhozást, hanem tartsuk fenn az 1848-iki törvényhozást. (Zajos hosszantartó taps és éljenzés a baloldalon. A szónokot az egész ellenzék tüntetőleg üdvözlé.)

Elnök az ülést öt perczre felfüggeszti. Szünet után.

te még bizonyosan éhgyomorral vagy, ahogy ismerlek.

— Szó sincs róla . . . azaz tulajdonképpen igen; itthon nem kapni semmit.

— Hát már voltál künn? Hiszen még harisnyában vagy?

A válaszon állott. Semmi alapos oka nem volt rá, hogy eltagadját. Hanem vannak férjek, akik a legártatlanabb dolgokat is el akarják titkolni, azon félelemben hogy gyanakodó feleségük balul fogja értelmezni azokat s így azok terjedelmes kukli-prédikációk alapjává válnak. Az a nagybecsüendő jellem is, kivel eddig foglalkoztunk, kísértésbe jött, hogy egyszerűen tülhazudja magát éjjeli gyöngeségein. E czélből jónak tartotta először is szelid mámorba ringatni el kérdezősködő élte párját. Még egyszer viharosan magához ölelte, megforgatta az ellenkezőt, végre betáncolt vele a másik szobába.

Itt azonban kémlő tekintete rémülettel akad meg az érintetlen ágyon. De lélekjelenlétét el nem veszti — az ilyeneknek nagy szükségük van rá, — röptében még egyet penderített nején, maga pedig igazi bakugrással ágyban termelt, hogy szilaj kedv benyomását idézze elő, holott tulajdonképpen csak az volt a célja, hogy össze gyűrje a párnákat. Mire a forgó asszony visszanyerte egyensúlyát, ő már megint talpon volt s annyira kaczagott, hogy az már magában véve föltűnhetett az asszonynak; hiszen egy asszony, még ha egy égi test sebességével forogna is, elég időt találna arra, hogy urát a földön alapos gyanakodással vizsgálja meg.

— Hallod-e a te vigasságod nagyon gya-

nus előttem, — szólott az asszony kék-kedve. — Mióta ugrándozol mint egy veszett sáska? A takaró épen olyan, mintha egész éjjel nem takartad volna be magadat. Olyan szépen áll, mint ágyvetéskor. Sajátságos!

— De Fannykán, mi jut eszedbe? Rendes ember vagyok akkorátus, pontos. Minden nap így néz ki, fölkeléskor mindjárt így igazitom el. Magányomban pontos ember lettem, nem szenvedhetem, ha az ember fekvőhelye úgy néz ki, mintha saskeselyű fészke lenne.

— Hanem azért ruhástól belé ugrol s hanczurozol, mint egy gyerek. Szép kis rendszert.

— Ez csak az örömmámorban esett meg velem, mindjárt rendbehozom.

Fanny asszony, férje magaviseletétől még jobban megerősödve gyanújában, jónak tartotta legalább fölületes szemlét tartani. Több fiókot kinyitott napernyőjével kutatva bennök, végre a mosdó előtt megállott.

— Hát ma nem mosakodtál? — De anygalom, hogy tehetsz föl rólam ilyesmit?

— No mert a víz egészen tiszta — Tiszta embernek mosdóvíze is tiszta. Ugyan mi szenny mehetne le rólam. Szép fogalmad van férjedről.

— Hát szappant se szoktál használni?

— Hogy ne, de csak egyik vagy másik nap; ma a szappantalan nap van!

— No ez is új előttem, hogy ilyen nagy malacz vagy. Szégyeld magad!

— Bocsáss meg! . . . Ej, de mit mérge-lődném — elmegyek, míg jó kedved vissza nem jön.

Czipője után nyult s huzta fel teljes erő-

vel. De ebben a pillanatban Fanny asszony villámgyorsan ugrott oda s fölkapta a másik czipőt. Mintha a másik czipő talpán, amíg férje huzta, valami fehérlet látott volna. Betűket, számokat, ilyesfélét. Fájdalom, nem csatlakozott. Az áruló czipők talpán ott állott egy fogadóbeli szolga gyámoltalan, messziről megismerhető vonásaival írva a szobaszám, fogadóbeli szobaszám: 117.

És ekkor már valaki, szép magyar szóval élve nyakig »paccs«-ban volt! . . .

Egy receptiált polgártársunk, szivrepesztő drámát írván, egy hatásos jelenettel befejezve a második fölvonást, odairta: »a fhöggöny le-dhőrhöl.« Mi is azt hisszük, legjobb lesz leereszteni a kurtinát, hadd játsszódjék le a meg-gött a házias élet katasztrófáinak egyik legvi-harosabb jelenete, míg az elmaradhatatlan fölvilágosítás mindent legalább külsőleg rendbe nem hoz. Fanny asszony ugyan egy pillanatig sem hitt a végzetes 117-es szám melancholikus történetében, ahogy azt férje elnyögte neki. De azért a jó asszony úgy viselte magát, mintha hitte volna. A boldog férjnek ezen a nyáron nem kellett többé jelzőszólócskákat venni igénybe. Fanny asszony még aznap e kijelen-téssel lepte meg künn a nyaralóhelyen barátait: — Képzeljék csak lelkeim, szegény uram csaknem mélabussá lett a városban egyedül. Valóságos betegség lepte meg utánam. Termé-szetes, hogy beköltöztem hozzá.

— Ugy, ugy, ugy, édes Istenem!!! mondák a barátok részvétellel, de amellettkönyökükkel olyat bökve egymáson, hogy az utolsónak egy-szerre négy szem esett le a kötőtűjéről.

Pulszky Gusztáv: (Zajos le vele kiáltások a jobboldalon.) A vita nivóját azzal emeli a jobboldal, ha ő is hozzászól a javaslatához.

Tóth János: Gyere be rózsám, gyere be! **Pulszky** Gusztáv: Mindaz, amit gróf Apponyi (Hosszantartó zajos éljenzés baloldalon.) mondott olyan szépen, visszhangra talál bennünk.

Kubik Béla: Nem hallottuk, hogy éljeneztek volna!

Pulszky Gusztáv: Elismeri, hogy nagyon szép frázisokat mondott Apponyi, de... érvei nem voltak. Nem ismeri el azt, hogy a javaslat reakzionárius volna s hogy az alkotmány bástyáján rést ütne. Nem akarja azt mondani, hogy a tulajdonon nem tudják, mit cselekszenek. (Zaj a baloldalon.)

Nem tudja, hogy miért törne az ő pártja a szabadság vesztére, amikor rövid idővel ezelőtt még a legszabadelvűbb intézményeket hozta létre. (Zaj a baloldalon.)

Elnök: Kérem Endrey képviselő urat, ne szóljon mindig közbe!

Endrey Gyula: Most s óltam először közbe.

Elnök: Most?

Pulszky Gusztáv: Arról beszél, hogy az esküdtzéki intézmény egész Európában mindig nagy megtámadásoknak volt kitéve. Tegnap és ma sokat hallott arról, hogy a közérdeket meg kell óvni, de arról senki sem beszélt, hogy a magánérdek megóvása éppen olyan fontos, mint a közérdek megóvása.

Kérdi, hogy a sajtó számottevő organumai, vagy emberei közül az utolsó 30 év alatt hány lett elítélve magánbecsületsértés miatt? Azt hiszi, hogy Apponyi is el fogja ismerni, hogy az önkormányzat nem lehet féktelen. Elismeri Apponyinak azt a kijelentését, hogy minden vétség megváltoztatja természetét, ha sajtó útján követték el.

Elismeri, de nem abból a szempontból, amelyből Apponyi, hanem hogy súlyosabb lesz a vétség, mert a nagy nyilvánosság előtt követték el. Nem akarja a magánbecsületet kiszolgáltatni olyan faktornak, amely magát a közvélemény bírójának hirdeti. Végül a javaslatot elfogadásra ajánlja. (Általános hoch! hoch!)

Az ülésnek vége fél 2-kor.

Br. Dóry József

Tegnap délelőtt helyezték örök nyugalomra, néhai báró Dóry József nyug. főispán hült temetést. Öszinte és impozáns részvét kísérte utolsó útjában az elhunytat, ki Nagyvárad és Bihar megye élén állván a közel múltban, több mint két évtizeden át vezette és reprezentálta a város és megye törvényhatóságát. Fájó volt a seb, melyet halála okozott, mivel alig 4 éve vonult vissza báró Dóry a közéletből, hol minden oldalról oly tisztelet és népszerűségnek örvendett s éppen ezért még mindenki előtt élénk volt az a jó emlékezet, melyet az elköltözött maga után hátrahagyott. Ez az általános közbecsülés nyert kifejezést a temetésen is.

A temetés.

délelőtt 1/2 10-re volt kitűzve néhai br. Dóry temetés, de már 9 óra előtt egészen megtelt a főutcái halottas ház tágas udvara gyászoló közönséggel, az utcán is nagyszámu közönség várta a halottas menet elindulását.

A diszes fekete érczkoporsót, melyben a halott nyugszik a kora reggeli órákban lezárták s kivitték az udvarra, hol a beszentelés történendő volt. A koporsóra csupán két koszorút helyeztek, a Br. Luszenszky nővérek és a klobusiczky család koszoruját.

Az udvaron egybegyűlt rendkívül nagy számu közönség sorában ott láttuk Nagyvárad városának csaknem összes notabilitásait, azonkívül a megye különböző vidékéről is számosan jöttek be a végtisztességre.

Ott voltak: Pável Mihály g. kath. püspök, Pokorny Hermann altábornagy, dr. Beöthy László főispán, Sal Ferencz nyugalmazott polgármester, Remiz Alfréd huszárezredes, Virányi Géza honvédezredes, Aulich Henrik ezredes, Kotareczek Henrik,

Lukács Andor, Barta Ferencz őrnagyok, Pápai Lajos, dr. Papp Oszkár, Millye Lajos, Bedő Károly, Gyalóky Lajos, Szunyogh Péter, Papp János (városi és megyei) dr. Wallner Ödön, Hraniczky Károly, dr. Bozók Alajos, dr. Hoványi Ferencz, Hoványi Géza, Hoványi Gyula, dr. Fráter Imre, dr. Konrád Márk, Beöthy Atilla, Szunyogh Lőránd, Baranyi András, Keszthelyi Zoltán, Lovassy Andor, Ujházy Antal, dr. Fássy Lajos, Bécezy Imre, Cziffra Gerő, dr. Miskolczy Ferencz, Miskolczy Árpád, Hlatky Endre, Kotunovits Sándor, Györfly Sándor, Frankó Endre, Weingartner Andor, Széchenyi Jenő, Radnai Farkas, Jelentsik István, Ritoók Zsigmond, Gyöngyössy Lajos, Olasz Gyula, Tóth Imre, Novotny Alfonz, Krüger Aladár, Nátafalussy Kornél, Miskolczy György, dr. Nagy Ernő, dr. Sipos Árpád, dr. Molnár Imre, Rácz Mihály, Busch Dávid, ifj. Rimler Károly, Pallay Lajos, Dobosfy Alajos, Laurán Ágoston, Szabó József, Nyes Mózes, Bölönyi József, Markovics Kálmán, Géczy Lajos, Des Escheroltes Kruspér Károly, Urbán Adolf, Molnár Géza, Kékus Vidor, Ponty Kelemen, Kucsovsky Lajos, dr. Beöthy Pál, dr. Bakacs Béla, Szász Ágoston, Wertheimstein Alfréd, Hegyesi Márton, Gyurkovics Kornél, Mezey Mihály, Winterhalter Antal, Winkler József, Vidovich György, br. Königswarter Hermann, Körffy Lajos, Reinle Gyula, dr. Cziffra Kálmán, a nagy-szalontai járás küldöttsége, Szűts István, Dús László, dr. Szolcsányi Hugó, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Böszörményi Géza, Bereczky Géza, Ficzek Lajos, Darvassy Lajos, Miskolczy Barnabás, Ssokoly Tamás, Kunyhósi János, Ullmann Izidor, dr. Imrik Péter, Fassie Pál, Baranyi Zsigmond, Kovács Béla, Mihelffy Adolf, Veres János, Papp Miklós, Mayer János, Kövály Tivadar, Láng József, Nagy Lajos, Nyíry György, Molnár Lajos, Janky Antal, Kunz Gusztáv stb. stb. a nagyszámu előkelő hölgyközönség.

Testületileg jelentek meg a nagyvárad-i szabadelvű párt, a biharmegyei és nagyvárad-i orvos és gyógyszerész egyesület, a »Szépitési egyesület«, a kir. törvényszék, a polgári kör, az ügyvédi kamara és a tüzoltó egyesület, valamint a Bihar megyei takarékpénztár tisztviselői.

Az udvaron felállított ravatal mellett a temetkezési intézet 12 disztetőre gyertyákkal 10 teljes diszbe öltözött megyei hajdu és 12 városi hajdu állottak őrt a szertartás alatt, az utóbbiak közül 3 diszmentében Nagyvárad város óriási koszoruját tartotta.

Pont fél 10-kor érkezett meg Schlauch Lőrincz bibornok, ki a halottas házban magára vévén az egyházi öltönyöket Palotay László, Bunyitay Vincze, kanokok és Dencs János olaszii plébános segédlete mellett hozzákezdett a gyászszertartáshoz. Aszisztáltak még a papság közül Fetsér Antal püspöki titkár, dr. Szemethy Gyula, Mayer Antal, Nyáry Ignác udvari papok, Votiky Elemér, Pák Emil káplánok és öt papnövendék.

A beszentelés után a bibornok visszament az elhunyt főispán lakásába az egyházi öltönyöket levetni. Szunyogh Lőránd dr. Beöthy Pál, Cziffra Gerő, Hraniczky Károly, Lovassy Andor, és Miskolczy Ferencz pedig felvették a nehéz érczkoporsót s egészen a kapu előtt álló gyászokocsig vitték, melyet 6 hófehér mén vontatott. A bibornok kocsiába ülven visszahajtatott palotájába.

A gyászoló közönség egy része erre szétoszlott, nagy része azonban átment a Barátok templomába, hol a rekviem megtartandó volt.

A templom kapuja felett fekete drapéria volt felfüggesztve, a hajóban pedig 12 égó gyertya közé helyezték el a koporsót. A templom zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Az első padokban a megye és város előkelőségei foglaltak helyet.

Az énekes gyászmisét Dencs János plébános tartotta. Pák Emil és Léky Kornél káplánok segédlete mellett.

Gyászmise után a halottat még egyszer beszentelték azután megindult a halottas menet. Elöl 3 rendőr ment, kik után az önkéntes és városi tüzoltóság egy 25 főből álló csapata következett fekete posztóval bevont dobbal Dióssy Ödön vezetése alatt. Azután 3 megyei hajdu Biharvármegye óriási, a megye színeit viselő széles szalaggal ellátott babérszuszoruját 3 városi hajdu pedig Nagyvárad város hasonló szintén igen impozáns koszoruját vitte. Erre a nagyszámu koszorút vivő koszo-

ruskoci következett, melynek szallagjain a következő feliratok voltak olvashatók:

Hálás szeretettel Lenke és Eti. — Mindörökké soha többé. Béla és Leontin. Biharvármegye közönsége. Nagyvárad város közönsége. Nagyvárad város közönsége és tisztikara — volt főispánjának tisztelete jeléül. özv. Dobory Miklósné és családja — Tiszteletök jeléül. Pallay Lajos — tisztelete jeléül. Wildburg Eugenia, Sokol József, és Szilvia — öszinte részvét és barátság jeléül. Balázsházy Bertalan. — Utolsó üdvözlétül. Des Echerolles Kruspér család. Püspöky Teréz — szeretett nagybátyjának. Örley Kálmán és családja — Bárd Dóry Józsefnek. Bihar megyei takarékpénztár. — Első einökének hálája kegyelete jeléül. Szunyogh Loránd és felesége — tisztelete jeléül. Özv. Pongrácz Ödönné — Utolsó üdvözlét a régi jó barátoknak. Sal Ferencz és neje. Bárd königswarter és neje — tisztelete jeléül. Bihar megyei orvos gyógyszerész és természettudományi egyesület — tisztelete jeléül. Lovassy Ferencz és családja — Mély részvéte jeléül. Dr. Beöthy László és neje — Tiszteletök jeléül. Dobozy Ede és családja — Utolsó üdvözlétül. Bukó Károly és neje. A nagyszalontai járás — hálás szívvel a nemes szívre. A nagyvárad-i szabadelvű párt tisztelete jeléül. Tisza Kálmán — részvéttel.

Ezenkívül számos felírás nélküli kosszoru is volt.

Végül a 6 fehér ló által húzott fényes tüveges gyászhintó következett, melyen a koporsó volt. A gyászokocsit két oldalról a temetkezési intézet disztetőrei gyertya fáklyákkal, megyei és városi hajduk és tüzoltók kísérték. — A koporsót a gyászoló család és rokonság férfi tagjai s számos előkelő megyei hivatalnok kísérték.

Végül beláthatatlan hosszú kocsisor következett.

A temetési szertartást Dencs János plébános végezte nagy segédlettel.

A megboldogultat az olaszii közsirkertben helyezték örök nyugalomra a néh. Liponiczky István püspök sírja közelében a család által ujonnan vásárolt sir-parcellában. A sir felé a család rövid idő alatt diszes márvány obeliszket emeltet.

A rendkívüli diszes temetést Weiszlovits A. és fia első nagyvárad-i temetkezési intézete végezte a legnagyobb fényvel és pontossággal.

Sokaknak feltűnt, hogy az elhunyt nemesi czimere, melyet ilyen temetések alkalmával rendszeren a gyászmenetben vinniszkáltak, hiányzott Ennek oka az volt, hogy a megboldogult még életében meghagyta, miszerint temetésén a tulságos pompa kifejtését mellőzzék, mely kívánságát lehetőleg respektálták is.

A Pecze szabályozása.

(Helyszíni szemle Pecze-Szöllőstől az össi-i malomig.)

Még élénk emlékezetünkben van a Rátkay József derék mentőcsapata, mikor majdnem minden év távaszán szükség volt a Porondon. de főleg a Pecze mentén a bátor ifjakra, akik az elötlött házakból az embereken kívül szárazra hozták, megmentették a víz által lakásaikból kiűzött polgárok butorait, ingóságait.

Akik ösmerték a régebbi időkbeli Nagyvárad környékének viszonyait, jól tudták és tudják, hogy a veszedelmet sohasem a Pecze fordította a városra, hanem a Csehi vizeket vezető s a Jéppince áttellenében rendes medréből mindjobban kiszorított Aduna patak okozza.

Gondolkoztak is módzatokról, miként volna megmenthető különösen a Csillagváros az annyiszor ismétlődő veszélytől.

Busch Dávid városi főmérnök készítet egy tervet, a mely szerint és a főmérnök szerint Csillagváros megmenekednék az árvizektől s a város belterületén is szabályozva lenne a Pecze.

A terv szerint Csillagvárostól egy bukógát rendszerrel ellátott csatorna, beboltolva, futna végig a városon, körülbelül a mai Pecze-meder helyén egészen a Ferencz József laktanyáig. A bukógáttól kezdve pedig egy árapasztó-csatornát ásatva a város közvetlen Csillagváros hátmögött, a házaktól alig két ölnyire. Ez volna hivatva az árvizet levezetni a városon kívül.

A legutóbbi városi közgyűlés megbízásából egy bizottság vette kezébe a Pecze rendezés ügyét s ez a bizottság tegnap délután tartotta ülését.

Rácz Mihály hely. polgármester elnöklete alatt jelen voltak: Hoványi Géza, Hlatky Endre, Busch Dávid v. főmérnök, Kugler Albert, Bozóky-Béla vasúti főmérnök, Dus László főügyész, Gábel Jakab, ifj. Moskovits Mór mérnök; — a l. sz. püspökség részéről Kovács Béla, a l. sz. káptalan részéről Frankó Endre és Papp Imre, továbbá Tatár Zoltán főmérnök, Kordéi József főmérnök szakértők, azonkívül Guttman József és Krasznér J. érdekeltek.

A városházán megtekintették a városi főmérnök által készített szabályozási terveket s rövid eszmecsere után abban állapodtak meg hogy első sorban szükséges, miszerint a kérdéses területeket a helyszínén tanulmányozzák.

A Guttman téglavetőnél.

Első sorban a jégpinczével szemben levő Guttman téglavető telepre, a baj kutforrásához vonult ki a bizottság.

Itt meggyőződtek a bizottság tagjai, hogy az Aduna patak egyenes és természetes lefolyása a meder betömésével gátolva lett s az országot melletti keskeny árokba van szorítva. Világosan látható a Csillagváros mellett elterülő réten a korábbi vízlefolyás medenczéje.

A kérdés ziláltságot az is mutatja, hogy a torlaszt képező ut melletti földterület tulajdonjogára nézve még az érdekelt szomszédok sincsenek tisztában s per folyik közöttük.

Felmerült a bizottság tagjai között, hogy esetleg Csillagváros előtt vezetnék el az összes vizeket a Peczébe; ez által kimosná a mostani pozsványos medrét. Továbbá a Pecze, medrét a városon alól, Össi felé kellene szélesíteni, hogy gyorsabb lefolyása legyen.

Busch Dávid főmérnök azzal akarná a a Pecze folyását gyorsítani, hogy a városban csak 1 1/2 méter széles meder hagyassék, s ennek betöltésére elég volna a Pecze legcsekélyebb vize is. Az áradások levezetését pedig az árapasztó csatorna eszközölné.

A bizottság tagjai tulnyomó részében azt vélik, hogy a főmérnök által tervezett árapasztó-csatorna semmi tekintetben nem felelne meg a célznak, hanem meg kell nyitni legelsőben is az Aduna patak régi medrét. Így aztán a Csehi felől leömlő s egyedül veszélyes vizek a réten futnának keresztül a város kikerülésével.

A csillagvárosi állapotok.

Az Aduna-pataktól Csillagvárosra vonult a bizottság s gyönyörködött ott olyan elszomorító állapotokban, a milyenekről fogalmok sem volt eddig.

A városrészt körülfutó mély árok telve büzös vízzel; a mely a legutóbbi árvízveszedelmkor rekedt meg a lefolyás nélküli árkokban. A kertek el vannak vízzel borítva. Mindenféle büzös trágya domok, a melyekkel a szegény lakosok védekeztek az ár ellen. A házak mellett hátul elhúzódó nagy árok, a hol a főmérnök az árapasztót tervezi, mély vízü pocsolja.

Szívet facsaró látvány, mint teszi tönkre a lakosság vagyonát a víz s a büzhödt posvány miként fertőzi meg a levegőt.

Ez az igazán ázsiai állapot még jobban meggyőzte a bizottság tagjait, hogy a városrész megmentésére Aduna patakot a réten keresztül kell egyenes irányban elvezetni.

Az aradi uton s az őssimalomnál.

Szükségesnek találta a bizottság, hogy megtekintse az aradi országot Pecze hidjánál a területet.

Konstatálták hogy ha az árapasztó csatornával egyenesen ide ömlene a víz az itteni Pecze medre nem volna képes befogadni az összes vizet hanem elöntené a két új laktanyát és a Külvároost.

Megtekintették az őssi-i vízi malmot, at ugy találták, hogy az ottani zsilip és malom nagyban feltartja a víz szabad folyását. Felmerült az eszme, hogy a malom elbontassék i gy megkönnyíténé a Pecze rendezését. Persz eze legfogósabb kérdés.

A bizottság ez alkalommal, mint a nagyfontosságú dolog természete hozza magával, megállapodásra nem jutott s később, esetleg a szakértők véleményének bekérése mellett hoz konkrét határozatot.

Kiváló jelentőségű azonban a helyszíni szemle már csak azért is, mert a bizottság tagjai alapos ismereteket szereztek a Pecze rendezés és ezzel kapcsolatos ügyek állásáról és a viszonyokról.

A zöld asztal mellett még sokszor kifog domborodni a tegnap délutáni tanácskozás haszna.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Junius 5. Érettségi vizsgálatok a főreáliskolában.

Junius 5. A nagyváradi zeneiskola zárvizsgái.

Junius 6. A nagyváradi építő iparosok ipar-testületének közgyűlése.

Junius 7. A kath. kör majálisa a Püspök-fürdőben.

Junius 7. A polgári lövész egyesület évi közgyűlése a Rhédey-kerti lövöldében.

Junius 7. Zárünnepély ugyanott.

Junius 7. A váradi-velencei gazdakör mulatsága.

Junius 9. Megyei közigazgatási bizottsági ülés.

Junius 10—20. Az iparostanoncziskolák zárvizsgái.

Junius 10—22. Zárvizsgák az »Orsolya zárda«-ban.

Junius 12. Gutenberg Pál előadása a »Höjd«-ről a Kereskedelmi Csarnok« nagytermében.

Junius 12—19. A főgymnázium zárvizsgái.

Junius 13. A nagyváradi takarékpénztár jubileumi közgyűlése d. e. 11 órakor.

Junius 15. A »Szeut László« nyomda évi közgyűlése.

Junius 16. Esküdtársi tárgyalás a Vida-Pospisch sajtóperben.

Junius 16. Biharvármegye évnegyedes közgyűlése.

Junius 19. A nagyváradi-belényes-vaskóhi vasút évi közgyűlése a vármegyei ház kistermében.

Junius 23. Borlódán-Prodanovits sajtóper.

Junius 30. Benke, dr. Lankó Dezső sajtótárgyalás.

Julius 4. A »Szigligeti Társaság« matinéja Derecskén.

Junius 19—29. A főreáliskola zárvizsgái.

* Zenés-mise a »Barátok templomá«-ban.

Pünkösöd első napján a Barátok templomában a fél 12 óras misén Koltáuscsek Julia, Bohácsék Vilma, Gossler Irma székesegyházi énekesnők, Moyzes Miklós székesegyház új orgonistájának klasszikus stillben irt szép »Ave Maria«-ját fogják előadni a szerző orgona kísérete mellett.

* Iskolalátogatás. Dencs János nváradi-kerületi esperes tegnap a kerület jegyzője Richter Jenő kíséretében behatóan megvizsgálta az újvárosi róm. kath. elemi fiúiskolákat, a melyeket a lat. szert. káptalan tart fen nagy költséggel, és a tapasztalt eredmény felett legnagyobb elismerését nyilvánította. — Egyébként a szóban forgó iskolát mi is úgy ismerjük, mint városunk legjobb elemi iskoláját.

* Személyi hír. Lahner Viktor m. kir. honvédtábornok tegnapelőtt városunkban időzött.

* A nemzetközi orvosi kongresszus. Emeltük nemrégiben, hogy dr Révész Vilmos nagyváradi orvosnak ki oroszországba akart menni a Moszkvában ez idén tartandó XII. nemzetközi orvosi kongresszusra, az orosz konzul megtagadta a utlevele láttamozását, mivel zsidó vallású. Ez a hír aztán bejárta az egész magyar sajtót. Ugyátszik ennek köszönhető aztán az, hogy a moszkvai nemzetközi orvosi kongresszus nagy végrehajtó bizottsága tegnap hivatalos értesítést kapott a kongresszus elnökétől, Klein professzortól, hogy az izraelita vallású idegen tudósok a kongresszus tartamára akadálytalanul mehetnek Moszkvába mert a külügyminiszter minden külföldi konzult utasított, hogy a tudományos kvalifikációval bíró egyének utleveleit vallásfelekezeti különbség nélkül láttamozzák. Dr Révész most tehát már nyugodtan mehet Moszkvába. A bizottság tudatta továbbá, hogy újabb tagokat már fel nem vehet, miért is az illetőknek jelentkezésüket egyenesen Moszkvába kell ír-

nyttatniok. A felvett tagok részletesebb tudósítást a napokban kapnak.

* Iparos tanoncz munkakiállítás, Folyó hó 17—20-áig a polgári iskola helyiségeiben iparos tanoncz kiállítás fog tartatni, melyre még legközelebb bővebben visszatérünk.

* Szociáldemokrata egyetemi hallgatók. A szociáldemokrata elvet valló egyetemi hallgatók ma tartott értekezletükön elhatározták, hogy egyesületet alakítanak s az alapszabályok elkészítésére bizottságot küldtek ki. Résztvesznek a Pönkösdkor tanácskozó szocialista kongresszuson is, melyre képviselőt is választottak. Az egyetemi szociáldemokrata csoport ezideig mintegy 30 tagból áll.

* Koszoru-megváltás. A nagyváradi-olaszi róm. kath. egyház, báró Dörny Józsefnek, mint volt főgondnokának temetése alkalmával 20 koronát küldött be hozzánk koszoru megváltás címén a csillagvárosi bölcsőde javára. Vivant sequentes!

* Katonai barakok Nagyváradon. Br. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter egy leiratban felhívta Nagyvárad városát, hogy nem lenne-e hajlandó egy a város területén 1000 katona befogadására alkalmas barok építéséhez valamivel hozzájárulni. — A tanács erre felírt, hogy hajlandó a tüzérlaktanya melletti földet a barak céljaira alkalmas területet teljesen ingyen átengedni, sőt a barak felépítését is magára vállalja, ha a miniszter azt kiveszi bizonyos később meghatározandó évi bér lefizetése mellett. Az előnyös ajánlatot, mely Nagyváradot is megszabadítaná a lakosokra kellemetlen katona beszállásolásoktól, a mennyiben csak az 1000 idegen katonán felül érkező katonákat kellene elszállásoláson. 1000 katonán felül pedig igen érkezik Nagyváradra honvédség.

* V. H. Sz. A vidéki hírlapírók szövetségének nagyváradi bizottsága tegnap ülést tartott, a melyen elhatározták, hogy dr. Bulovszky Józsefet, az új polgármestert testületileg fogják üdvözölni. Megállapítottak az e hó végén a nyári szinkörben rendezendő gyermek ünnep részleteit is, a melyen Pósa Lajos, a gyermekvilág kedvelt »Pósa bácsi«-ja is közre fog működni. A gyermekünnep programjának végleges megállapításával Lovassy Andor, Fehér Dezső és Halász Lajos lettek megbízva. Végül elhatározták az egybegyűlt hírlapírók, hogy olyan bankettekrol, mulatságokról és gyűlésekről, a melyekre a szerkesztőségek meghívót nem kapnak, nem emlékeznek meg többé lapjaikban.

* A női ipariskola kiállítása. A Szedlárkné féle nagyváradi »Női ipariskola« folyó hó 20-án kiállítást rendez a növendékek által az év folyamán készített különféle tárgyakból melyek eladók is lesznek. A kiállítás junius 30-ig marad nyitva. Az érdekes kiállítás meglepően szép és ügyes női kézi munkákat fog bemutatni.

* Öngyilkos ügyvéd. Kovács Gábor volt margittai, utóbb debreczeni ügyvéd tegnap délelőtt 12 órakor a csőd alatt álló Tóth Kálmán-féle majolika és kályhagyárhoz tartozó boldogfalvai kert pajtájában halántékon lőtte magát s hosszas haldoklás után este 7 órakor kiszenvedett. Kovács Gábor régebbi idő óta súlyos anyagi zavarokkal küzdött s valószínű, hogy e miatt vált meg életétől. Az öngyilkos ügyvéd négy kiskorú gyermeket hagyott maga után, kiknek legidősebbike 10 éves, Kovácsot Bihar megyében is igen számosan ismerték.

* Festik a nagyhidat. A »Danubius« részvénytársaság tudvalevőleg 5 évi jótállást vállalt a Körözs felett épített nagyhidért. Ez az 5 év most járt le s némely helyen bizony meglehetősen lehullott festék s sok helyt a rozsdá is kiütötte magát. A város most elrendelte a nagyhidnak ujonnan való befestését, azonkívül a városi mérnöki hivatalilag műszak

is felül fogja vizsgálni, hogy nem történt-e valami komolyabb baj a hid szerkezetén. Erre különben stratégiai szempontból is szükség van, sőt egyenes kötelessége is a városnak időről időre megvizsgálni a hidat, hogy nagyobb súlyú ágyukat stb. ki bír-e jól a szerkezet.

*** Lefoglalt nyomtatványok.** A budapesti kir. törvényszék sajtóügyi vizsgáló bírása folyó évi 36059. szám alatt kelt végzésével a Budapesten Weisz és Spatz nyomdában előállított Kiss Imre aláírással megjelent »Nyílt levél« és Magyarország története feliratu közlemények miatt mert a budapesti kir. főügyesség a közzététel folytán a btk. 172. §-ában meghatározott igazgatás vétségét látta fenforogni, annak megtorlását szorgalmazta, a vizsgálatot elrendelte s a fent körül írt röpiratok összes példányainak országszerte leendő lefoglalását és zárlat vételet elrendelte.

*** Betegség elől a halálba.** Tenkéről írja levelezőnk, hogy a közeli Széplak községben Turk Sávné 60 éves öreg asszony tegnapelőtt míg férje kenderet vetni ment, a Körözbe ugrott. Mire észrevették a szomszédok, már halva volt. Férje azt hiszi, hogy gyógyíthatlan betegség kergette a halálba. Az öregnő már ezelőtt négy évvel beleugrott a Körözbe, de ekkor kimentették.

*** Rémes éjszaka.** Valósággal ennek lehet nevezni a csillagvárosiakra nézve a tegnapi éjszakát. A keringő hírek folytán az egész város rész alarminoza lett s rettegve várták az árvizet. A rendőrség minden embere talpon volt. s elváltak készülve a mentési kísérletekre, mert a hír szerint a Köröz már több helyen ki is öntött, e hír azonban valótlannak bizonyult, mert az árviz nem jött sőt egy fél méterrel lepadt a rakonezátlann Köröz.

*** Rablógyilkosság.** Budapesten tegnap este Appell Lajost ismeretlen tettesek meggyilkolták. A gyilkosok egy darab 800 forintos fülbevalót, 1 pár két köves fülbevalót 500 forint értékben egy remontoir arany órát lánczal és egy szengyörgy tallérral 800 forint értékben és egy karpereczet 300 forint értékben elrabolták. A tettesek országosan köröztetnek. A nagyvárad rendőrség tegnap éjjel kapta meg a sürgőnyt, melyben a gyilkosok köröztetésére fel lettek bízva. A rendőrség részéről Kápolnay Gyula inspekcziós tiszt nyomban megtette a kellő intézkedéseket.

*** Elfogott szélhámós.** Egy uriasan öltözött szélhámóst tartóztattak le tegnap, ki magát Feudenbach Ignácznak nevezi. Országosan köröztek különféle szélhámós dolgokért és csalásért. Lőrinczy Gyula rendőrbiztos tartóztatta le s a rendőrség előtt mindenképpen szépitette a tettét. Egy szörnyű kalandos ember az elfogott. Bejárta Amerikát, Ázsiát, volt kereskedő, hordár és kocsiutol s most lett belőle egy szálamomra méltó fogoly. Ma átkísérik az ügyességhez, az eljárás folytatása végett.

*** Öngyilkos paraszttasszony.** Száv Mitrúné széplaki paraszttasszony gyógyíthatlan betegsége miatt a megáradt Köröz hullámai közé vetette magát, csak holttestét foghatták ki. A meleg idő beálltával az öngyilkosságok is szaporodnak, azt mondja a statisztika. Ugy látszik, hogy igaza van.

*** Lövéldöző szerelmes.** Klonda Juon mérági paraszt legény szerelmes volt Szabó Vaszali ottani gazda csinos lányába Zsófiába. A szerelmes legény sokat forgolódott a szemrevéltő fáta körül, kit meg is kért végre, de Szabó Vaszali hallani sem akart róla s elutasította a kérést. Az elutasított legény erre bosszút forralt s tegnap egy ócska mordálylyal felfegyverkezve beállított a Szabók portájára. Szabóné a legényt megpillantván ráfordult, hogy mit keres itt nálunk. Klonda szóné nélkül kifelé indult, de a kapuban visszafordulva kirántotta

a pisztolyt s gyors egymásutánban 3 lövést irányzott Szabónéra. — A lövések azonban szerencsére senkit sem találtak. Klonda elmenekült. A csendőrök megfogták, de mivel ember életben kárt nem okozott s nem tudták rábizonyítani, hogy a pisztolyban csakugyan éles töltések voltak, szabadon eresztették.

*** Talált 100 forintos.** F. é. május 20-án találtatott Wágner Ödön nagypiacz-téri vaskezedésében egy drb 100 frtos; aki arra igényt tart, felhivatik, hogy 15 nap alatt a rendőrségnél jelentkezze. Nagyvárad, 1897. május 31-én. Gerő rendőrkapitány.

*** Eredeti csapat.** Szent Kleofás, minő karaván! Így kiáltottak fel tegnap a járőkelők. Egy díszes cigány csapatot kísérték ki a városból, mely husz tagból állott és a husz közül nyolczat (Lakatos József, János, Julesa, Péter, Sándor, Mari és György.) Sarkadi József rendőrbiztos össze szedett és ki tolonczoltatott a városból. Apró és nagy, öreg és fiatal egyaránt volt köztük és mindnyájan nagyon kedélyesen fogták fel helyzetüket, a rendőrök fuszuságára.

*** Nevelőnek ajánlkozik.** Vakációkra ajánlkozik egy papnövendék nevelőnek katolikus családhoz helyben vagy vidékre. További felvilágosítást szerezhetni a lap szerkesztőségében.

*** ÉRTESÍTÉS! Kedvezőtlen időjárás miatt mai naptól kezdve a raktárunkon lévő összes férfi női és gyermek sárga és barna Carlsbadi cipőket az eddigi árnál 15%-al olcsóbban árúsítjuk el.**

FABRY TESTVÉREK.

x Legújabb puha batiszt és selyem ingek, nyakkendők, női és férfi keztyű, angol vízhatlan köpenyek legnagyobbb választékban Roth M. utóda kalap és férfidivat üzletében, a hol kizárólag Karlsbadi cipők kaphatók.

Telefon összeköttetés.

Öngyilkos szolgál.

— Saját tudósítónktól. —

Nagyvárad, június 4.

A szerelem áldozatait, ismét szaporodtak egygyel. Tegnap délután, egy privadiner lőtte agyon magát, mert csalódott abban, akit feleségévé akart tenni.

Ezt állítják legalább a halál okának, de a vizsgálat, mely hivatva van ezt kideríteni még nem ért el eredményt.

Az eset részletei a következők.

Zenkó kapitány szolgálja, Sándor N. Dezső pár nap óta, nagyon feltűnően viselkedett. — Nem szólt senkihez sem, busult a szó szoros értelmében.

Mindenki sejtett valamit s kérdezték is tőle, hogy mi baja? Ő a kérdésekre csak ennyit válaszolt:

— Hagyjanak nekem békét!

Nem is törődtek aztán vele, hiszen egy kis rossz kedv még nem az öngyilkossági szándék előjele.

Tegnap délből azonban a dolog tragikus fordulatot vett

Nagypetecze-utczai lakásán egy lövést haloltak.

Az elősiető lakosok betörték az ajtaját s úgy találták meg a szerencsétlent vérbe fagyva.

Mellette egy hat lövetű revolver volt, ezzel oltotta ki életét. — A golyó jól talált.

A segítség későn érkezett s mire a szobába hatolhattak; már kiszenvedett a szerencsétlen.

Az esetről nyomban hírt adtak a rendőr-

ségnek s egyidejűleg a katonai parancsnokság is megindította a vizsgálatot.

A rendőrség részéről Sarkadi József rendőrbiztos jelent meg és az esetről felvette a jegyzőkönyvet.

Kihallgatták az elhunyt testvérbátyját is, ki szerelemi csalódásból kifolyónak tartja az esetet. Ugyanez van kitüntetve a katonai parancsnokság által felvett jegyzőkönyvben is.

Az elhunyt levelet nem hagyott hátra.

TANÜGY.

A nagyvárad zeneiskola zárvizsgálója. A »nagyvárad zenekedvelők egyesülete« által fenn-tartott »Nagyvárad zeneiskola« ma tartja az osztályvizsgálatokat. Az érdekes vizsgálatokra felhívjuk a zenekedvelők és zenebarátok figyelmét. Jun. 7-én pedig a zárünnepély lesz.

Vizsgálatok az iparos-tanonc iskolában. Ertesítés és meghívó. A nagyvárad szakirányu iparos tanonc-iskola zárvizsgálatai az ipartanodai bizottság határozata értelmében f. június hó 10 től 20 ig terjedő időben a rendes előadási órákon esti 6—8 órák között fognak megtartatni. A vizsgálatokra a bizottság tek. tagjait —, a tanoncztartó mestereket s az érdeklődő közönséget ez uton is tisztelettel meghívja Nagyvárad 1897. június 3 án Az ipariskola igazgatósága.

EGYESÜLETEK.

A kerületi betegsegélyző pénztár ülése. A nagyvárad kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága folyó hó 7-én, hétfő délelőtt 10 órakor, a kerületi betegsegélyző pénztár helyiségében (Kert-utca, Kutiák-féle házban) igazgatósági ülést tart.

SZÍNHÁZ ES MŰVESZET.

A „végrehajtó“ és a „Pajkos diákok“.

(M:) Két régi darabot elevenitettek fel tegnap. — egy kurtát, meg egy kurtábat. Az utóbbit még szívesen vettük, hanem az előbbit elengedtük volna. De így van ez, ha kitűznek műsorra egy darabot, (értsd szép Galatheát) mielőtt nem tudja a primadonna.

Az előbbi darabban mutatkozott be az új naiva, Somló Emma. Elég ügyes, kellemes megjelenésű színésznő, de minden szaván, mozdulatán észlelhető a kezdetlegesség s ösztön szölvá várad közönsége nincs hozzá szokva az ilyen gyöngé naivákhoz, aztán meg a mi szípadunk nem gyakorló iskola.

Bács, Bácsné, Tolnainé, Tompa és Szendrei jók voltak s többször megtapsolta a közönség. A »Pajkos diák«-okban Kövessy, Déry és Székely aratott legnagyobb sikert. Rontai, Szláma és Hegyessi elég ügyes alakítást nyújtott, kivéve Pestit, két még a pech is minduntalan üldöz. Közönség gyérül, a zenekar most az egyszer kifogástalanul játszott.

MULATSÁG.

A „kath. kör“ júniálisa.

Hétfőn délután tartja a nagyvárad »kath. kör« júniálisát, melyre több, mint 1000 meghívót bocsátott ki a rendezőség. Mindazonáltal, ha a kör tagjai közül valaki netán nem kapott volna meghívót, tekintse magát mégis meghívottnak, mivel a kör minden egyes tagjának lettek meghívók küldve, s azok csakis a postán tévedhettek el.

A júniálisra nézve különben a következők figyelembe vételére kéri a vigalmi bizottság a tisztelt meghívottakat.

A vendégek fogadásánál előfordulható zavarok kikerülése czéljából különösen kérjük vendégeinket, hogy meghívójukat szíveskedjenek magukkal elhozni. a meghívók. mint

belépési jegyek szerepelnek s a gyógyterembe való felvonulás alkalmával azokat a rendezőbizottság kéri fogja.

A közönség a főállomásról d. u. 3/4. 5-kor induló rendes fürdői vonattal érkezik a tánczestélyre. Ajánljuk a tisztelt meghívottak figyelmébe, hogy menettérti jegyeiket a főállomáson váltsák meg, nehogy a késő éjjeli órákban a fürdő állomásán tolongani kényszerüljenek. E jegy természetesen az éjjel 2 órákor vissza induló külön vonatra érvényes leendő; a különvonat a közúti vasutat nem érdekli, mert az egyenesen a főállomásra visz be.

Tisztelettel

Nagyváradon, 1897. június 5.

Imrik Gusztáv,
elnök.

Schweiger Jenő,
jegyző.

IRODALOM.

— Az Oktató Néplap képes ujság 12-ik száma megjelent a következő tartalommal: Viharban (költemény). — Nyári ünnepek. — Csevegés az időről. — Pünkösdi ünnepe. — Gyermekevers. — A bucsu falun (tollrajz). — Az igaz világosság (vers). — Nyolcz nap a földön (utleírás). — Zimankó Jankó (rajz). — Sz. Antal segít. — A gazda (teendők, méhészet stb.). — Közgazdaság. — Hazánk. (A pozsonyi királynap). — Külföld. — Kalendárium. — Kéthetenként. — Hasznos tudnivalók. — Múltat. — Irodalom. — Képek magyarázata. — Találós kérdések. — A szerkesztő üzenetei. — Budapesti piac. A pártolásra méltó kis ujságot ajánljuk. Egész évre 2 frt. Pozsony, Ferenciek. Mutatványszámot kívánatra küld a szerkesztőség.

Igazságszolgáltatás.

Elítelt körjegyző.

— Törvényszéki végtárgyalás. —

A nagyváradai törvényszék előtt tegnap tárgyalta a Jakó István ó-homorogi körjegyző bűntudatát.

A törvényszék a következőképpen alakult: Elnök: Nagy József, bírák Gram és Simai, ügyész Korn Lajos, jegyző Marossy Endre. A védelmet Hegyessy Márton terjesztette elő.

Az eset a következő:

Porimb Zahari és két tulkaik elkész, tulka község részére felveendő 500 forintból egy váltót irtak alá.

A pénzt lel is vették a »Nagy-Szalontai takarékpénztárból, azonban a váltót a lejáratkor nem akarták törleszteni s így ismét 500 frtról állították ki a váltót.

A bank azonban törlesztés nélkül nem fogadta el s így Poimb ott hagyta az ujonnan kiállított váltót is, míg pénzt küldhet.

Nem sokára küldött is s a törlesztés folytán hagyott második 500 frtos váltót a bank vissza küldte Jakó István jegyzőnek. Ez kapta magát és azon ürügy alatt, hogy az elhasználatlan bélyegárhoz hozzá jussanak, ő maga is alá irta második forgatóként és a derecskei takarékpénztárnál leszámíttatta.

Törleszteni, vagyis fizetni a lejáratkor nem tudott s így kisült a turpisság.

A törvényszék a tegnap megtartott végtárgyalás alkalmával a vádat beigazoltnak látta és daczára Hegyessy Márton igazán remek és hatásos védbeszédének Jakót sikasztás és magán okirat hamisítás bűntettében bűnösnek mondta ki és ezért a büntető törvénykönyv paragrafusai értelmében vádlottat két évi fegyházra ítélte.

Közönség köre.

Tekintetes Szerkesztőség!

Nagybecsű lapja tegnapi számában »Vadák az árvaszék ellen« feliratu cikk csekély személyemről tesz említést, de mert a felhozottak lényeges rectifikálásra szorulnak, kérem soraimnak b. lapjában tért engedni.

Mindenekelőtt a leghatározottabban kell kijelentnem, hogy a városi árvaszék ellen én a közigazgatási bizottsághoz soha egy karcolatnyi panaszt se adtam be.

A mi az árvaszékhez beadványomat illeti, igaz lemondtam a term. és törv. gyámállásomról és azt a tényekhez képest indokoltam, mert indokolnom kellett; ezen indokaim azonban csakis mint alapos indokok, de nem panaszok lettek beadványomban felelve és azok sokkal szelidebb természetűek, semhogy arra a gondolatra jöhessen volna, hogy még a közg. bizottság elébe kerülnek.

Hogy az árvaszék ez alkalommal ily váratlanul túl érzékenynek bizonyult és maga ellen ez ügyben vizsgálatot kért ez a körülmény nagyon is nevelésnek tűnne fel, ha komolyabb háttérre nem lenne, háttérre pedig az, hogy Dr. Gram helyettes árvaszéki elnök több évi kitaró buzgósa pédás hivatali működése szóval érdemei iránt nincs a fenhatóság kellő figyelemmel, kellő elismeréssel, miért is közvetett uton kell maga, illetőleg az árvaszék iránt a közismerést és figyelmet mintegy kioroszakolnia.

Az árvaszék a maga ellen kért vizsgálat által ez ügyben teljes mértékben el is éri ártatlan célját és a dícsérthez magam is hozzájárulok, még pedig annál inkább, mert meggyőződésből mondhatom, hogy buzgalmasabb, lelkiismeretesebb hivatalnok alig van a városnak; de rossz néven veszem, hogy ily ártatlan tárgy és csekély személyem lett általa eszközül felhasználva; mert kinek esik jól a lapokbani meghurcoltatás?

Mindez nem zárja ki a lemondásomban felhozott indokaim alaposágát, sem pedig azt, hogy ez egyszer Hlatky ügyvéd ur állításai a közg. tanács előtt se bizonyultak oly igen-igen autentikusoknak, no de elért tekintélye ezt is megengedhetővé teszi.

Ha Mihály Adolf ur megbízásában eljáró köteltségemnek fogom tartani e tárgy közérdekű oldalára még visszatérni.

Döry Mihály

A fenti nyilatkozatot teljes szövegében közöljük, azzal a hozzáadással hogy a közigazgatási bizottság ülésében felelősen üggyről teljesen tárgyilagossá referáltunk. Az ügy, mint panasz lett előterjesztve.

Az igaz, hogy az ügy, vagyis az árvaszék elleni beadvány nem tartoznék szorosan a közigazgatási bizottság elé, de az árvaszék külön jelentésben vizsgálatot kért a vadak tisztázására. Így jött az ügy oda, a hova talán nem is volt szánva; a közigazgatási bizottság elé.

Hogy van-e sértés a beadványban, vagy nincs? — azt eldönteni nem a mi dolgunk, nem is nyilatkoztunk csupán megjegyeztük, hogy megtorlás végett még azon törvényhatóságnak, illetve árvaszéknek is megakarták küldeni a amelyikről a beadványban említést van téve. Ezt azonban a vizsgálat befejezése utánra halasztották.

A szerkesztőség.

TAVIRATOK

A katonai javaslatok.

Budapest, június 4. (Saját tud. távirata.)

A bizottság a katonai javaslatokat csak nem vita nélkül fogadta el.

Hegedüs Sándor az egyik hadapród iskolát Kolozsváron kérte felállítani, mit azonban Tisza Kálmán, tekintettel az alföld és a dunántul érdekeire, — ellenezett s így Hegedüs kérését Fehérváry is megtagadta.

Nemzetközi tanácsos.

Berlin, jun. 4. (Saj. tud. táv.) N. Z. szerint Mohl külügyi titkos tanácsost Richthofen utódjául nevezték ki a kairói nemzetközi adószágszervező bizottságba.

Tausch felmentve.

Budapest, jun. 4. (Saj. tud. táv.) Tauschot a berlini esküdtszék felmentette, Lüt zow ellen még ítélet nincs.

Ismeretlen öngyilkos.

Zeltam See, jun. 3. (Saj. tud. táv.) Egy ismeretlen idegen a tóba ugrott és belefullt. Az agnoszkálásra minden támaszpont hiányzik. Az öngyilkos körülbelül 35 esztendő, nagy szőke haju, vörös szakállu és jobb kezén arany karpereczet viselt, melybe sötétszínű kő volt befoglalva. A kőbe e szók voltak vésve: Stettin 1881. Az öngyilkos balkezének egyik ujján R. Z. monogrammos gyűrűt viselt. Az öngyilkos, ki Innsbruckból érkezett ide, valószínűleg észak-német.

Elfogott gyilkos.

Bécs, jun. 4. (Saj. tud. táv.) Ferencz-József pályaudvaron tegnap egy egyént tartóztattak le, aki egy Blumanban feladott széles gázcsőből bujt elő. Az elfogottat Oswald Antalnak hívják, mesterségére nézve pék, Keinbergből való. A rendőrség előtt bevallotta, hogy máj. 26-án meggyilkolta Reichenbergben Weisz órásnőt.

Fegyverszünet a tengeren.

London, jun. 4. (Saj. tud. táv.) A törökök a fegyverszünetnek a tengerre való kiterjesztése fejében azt a feltételt kötötték ki, hogy minden török lobogó alatt levő hajó akadálytalanul bocsáttassék a görög kikötőkbe.

Öngyilkosság.

Bécs, június 4. (Saját tudósítónk távirata.) Leidinger József főudvarmesteri főszámvetőcsos kit csak tegnap léptettek elő, agyon lőtte magát. — Tettének oka ismeretlen.

A fegyverszünet megkötése.

Lámia, jun. 4. (Saj. tud. táv.) A két hadseregnek a Tratza melletti magaslatokon összegyűjtött küldöttei a fegyverszünet ügyében ideiglenesen jegyzőkönyvet vettek fel. Ez okmány alapján a fegyverszünet meghosszabbítását a héketárgyalások tartamára elismerik. A fegyverszünet egyes részletei fölött eredő esetleges nézeteltérések esetén mindegyik sereg köteles esetleg szándékolt ellenséges föllépését 24 órával előbb az ellenség táborának bejelenteni. Még csak néhány mellékes pont megállapítása hiányzik. Ezek között a leglényegesebb a törököknek az a követelése, hogy a flottának előre megállapított határok között való mozdulatai pontosan körülírandók. A küldöttek holnap ismét összegyűlnek, hogy az egyes akadályokat elhárítsák és a végleges jegyzőkönyvet aláírják.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. június 4-én

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	122.70
Magyar koronajárdék	—	—	—	99.70
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	123. —
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1878-ból	—	—	—	120.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	97.50
Italiakeresi jog megváltási kötvény	—	—	—	154. —
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	141.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	—	—	—	101.75
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	101.75
Osztrák járadék papírban	—	—	—	123. —
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	100.75
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	145.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	9.58
1860. osztrák államsorsjegyek	—	—	—	403.50
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	366.80
Magyar hitelbank részevény	—	—	—	358.50
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	951. —
Osztrák-magyar államvasúti részevény	—	—	—	58.6
20 frankos arany (Napoleonkor)	—	—	—	119.55
Német birodalmi márka	—	—	—	47.60
London vista	—	—	—	97.50
Páris vista	—	—	—	58.60
20 márkás arany	—	—	—	11.73

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Bérlet 33-ik szám.

Bérlet 33-ik szám.

Páratlan.

Páratlan.

Nagyvárad, 1897. évi június 5-én,
az arad-nagyváradai szintársulat által.

Itt először:

LESZÁMOLÁS.

Népszínmű 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, 1897. évi június hó 6-án.

Két előadás.

Délután fél 4 órakor, félhétárakkal:

A PELESKEI NÓTÁRIUS.

Énekes bohózat.

Kezdeté délután 4 órakor, vége 6-kor.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

Másodszor:

LESZÁMOLÁS.

Népszínmű 3 felvonásban.

SZERKESZTŐI POSTA.

H. H. Helyben. Becses cikket megkap-
tuk, de a kérdés fontossága s a cikk iránya és
tartalmas volta miatt azt lapunk főhelyén öhajta-
nánk közölni. Azt hisszük, a jövő héten éppen ac-

tuális lesz, mert az ünnepek alatt a szocialisták
ismét kongresszust tartanak. Kérjük továbbra is
nagyrabecsült munkálkodását.

K. Ö. A két cikket megkaptuk. Egyik egy
kicsit később, de talán úgy is használhatjuk az
ünnepek után,

Viktor. Kolozsvár. Ide s tova mástól hónapja,
hogy itt hagyott beununket; akkor ígerte, hogy rö-
videsen küld egy szép tárczát, — van anélkül is
elég asztaliókjában. Ez is elmaradt, — a sajtó-
perről sem küldött tudósítást. Reméljük az első
nem véglegesen. Üdvözlét!

V. J. Kolozsvár. Az ígért hosszabb
finn elbeszélésre számíthatnánk-e július közepére?

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fürdőzők figyelmébe!

A t. közönség szíves tudomására ho-
zom, hogy hideg-zuhany és kénes ártézi
vizzel táplált tükör-fürdőimet mai
napon megnyitottam és azokat egész
nap a t. közönség rendelkezésére bocsátom,

kiváló tisztelettel

Rimanóczy Kalmán.

179 1-2

Felhívás
a szőlős gazdákhhoz!

Az idény alkalmából van szerencsénk
ajánlani:

első rendű raffia-háncsot

100 kg. vételnél 40— forintért

50 kg. vételnél 42— forintért

kisebb vételnél 45— forintért

valódi knittelfeldi azurint

10 kilo vételnél 1.40 kr.

kisebb vételnél 1.45 kr.

kékkövet (rézgálicz)

100 vagy 50 kilo vételnél 32— forintért

kisebb vételnél 34— forintért

permetező szódát

100 vagy 50 kilo vételnél 6— forintért

kisebb vételnél 8— forintért

Tisztelettel

Kádár és Kiss.

127 2-6

Salon garnitúrák 55 forinttól feljebb

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy *Kossuth-utczán* (Biharmegyei
takarékpénztárral szemben) a mai modern kornak megfelelő

98—18—20

BUTOR ÜZLETET
TÓTH és TONK

czég alatt nyitottunk, hol mindennemű száraz anyagból készült

fa, kárpitos, vas, valamint konyha-butorokat

raktáron tartunk. — Asztalos és kárpitos-műhelyünket melyet saját felügyeletünk alatt vezetünk,
ajánljuk a n. é. közönség becses figyelmébe. — Nagy raktárt tartunk mindenféle butorokból; továbbá
szállodai, vendéglői, kávéházi berendezéseket a legolcsóbb árban szállítunk és pontosan fogana-
tosítunk. — Javításokat és csomagolást elvállalunk a legolcsóbb árban.

Becsés megrendelését kérve, kérjük raktárunkat megtekinteni, s maradunk kiváló tisztelettel:

TÓTH JÓZSEF,
asztalos.

Két tanuló felvétetik.

TONK EMIL,
kárpitos.

Diványok legjobb kivitelben 15 forinttól feljebb

Vas és rézbutorok óriási választékban gyári
árak mellett.

Új Butortelep!!

PORJESZ HERMAN

bútor gyári raktára

Nagyváradon, Zöldfa-utca 34. szám.

Elegáns asztalos és saját műhelyemben készült kárpitos-butorok

Háló-, ebédlő-, úri-szoba-, és szalon-berendezések igen nagy választékban

minden modern izlésben, u. m. angol-, góth-, mór-, ó-német és francia renaissance, baroque, roccoco és empire-stylben.

Hajlitott fa-, vas- és rézbutorok, függönyök, szőnyegek, képek s díszítési tárgyak igen jutányos árban.

Pontos kiszolgálás!

Coulans eljárás!

Kivánatra rajzok és költségvetések.

88—18—20

Teljes lakás kávéház-, szálloda- és fürdő
berendezések.